

KEPES ANNA:

A LÁZADÓ

Az éjszaka már végéhez közeledett. Az óceán mozdulatlan, roppant víztükre fölé nehezedő sötétség lassan révedező félhomályá enyhült. Bizonytalan formájú felhőgomolyagok vastag ködbe rejtették a távoli látóhatárt. A parti bozótban, a sűrű indák között megszólalt a kivi éles fütyje.

A puszta földön alvó két szerzetes közül az egyik, az őszszakállú, megmozdult. Óvatosan tápászkodott fel hatalmas, nehéz testével, nehogy alvó társát felköltse, ki vékony, izmos alakjával elnyúlva feküdt a közelében s nyitott szájjal lélekzett. Gyerekesen fiatal arca sovány volt, szeme mélyen ült üregében, mezítelen, inas lába kinyúlt a kámzsa alól. Néha nyugtalanul összerezsent.

Pár pillanatilag mozdulatlanul állt a szerzetes, aztán a part felé tett néhány lépést. Dereke körül durva kötél tartotta össze a fehér kámzsát, mely szakadozott volt, sáros és csatakos. A bő ruhaujjakat megduzzasztotta a hullámok felől áramló hűvös szél.

Két karját összefonta a mellén és körülnézett. A parti fák, a rájukcsavarodó kúszónövények s távolabb a sziklák és hegyek, — ez a számára ismeretlen és titokzatos vidék, mely a sűrű éjszakai homályban alaktalanná olvadt össze, — lassanként kibontakozott tekervényes vonalaival. A domboldalokról nehéz, bódító illat szállt; éjjel-nappal ez a fojtó, fűszeres pára lebegett a levegőben.

A szerzetes lassan fölfelé fordította arcát és mereven nézte a csillagokat, melyek egyre halványultak a szürkülő égen. Erős, csontos keze a mellén csillogó fémkeresztre tévedt s csak úgy össze-vissza, majdnem félálomban gondolkodott. A kolostor jutott eszébe, melyet tíz nappal ezelőtt hagytak el, mikor a „Gironde” nevű kereskedelmi hajó már útrakészen horgonyzott a marseillesi kikötőben, hogy ezernyolcszáztíz március hetedikén elinduljon Philadelphiába. Gyapjas zsákokkal, szesszel telt hordókkal volt megrakodva s csak mellékesen vitte magával a négy szerzetest, hogy letegye őket a virginiai partokon, Richmond mellett, ahol egy új rendház megalapítása és számos hívő várt rájuk. Mielőtt elindultak a kolostorból, az ősz rendfőnök átölelte, megcsókolta és

megáldotta őket. A nép, mely összegyűlt a barna kapu előtt, énekelt és könnyes szemmel bámulta a távozókat, akik néhány csomaggal vállukon, messze útra készültek. És mikor kettő, a legfiatalabb szerzetesek közül elsírta magát, az ősz rendfőnök megszólalt halkán:

— Testvéreim, a távolság nem választja el azokat, akik szeretik egymást; mi mindig együtt maradunk Krisztus szeretetében... — De közben az ő orra is kiveresedett és ide-oda topogva köhécselni kezdett.

Az alacsony parti sziklákon váratlanul egy hullám szaladt keresztül. A szerzetes érezte, amint néhány könnyű, sós vízcepp az arcába hull. Lehunyta a szemét és pár pillanatig a süllyedő hajót látta maga előtt, a sötétséget, a vízből kinyúló kétségbeesett kezeket és hallotta a sikoltásokat... Érezte a rozszant csónak himbálását, mely három napon és éjszakán hánykolódott velük, már csak kettőjükkel az óceán ismeretlen mélységei felett... Őszszeborzadt, újra kinyitotta a szemét, ismét a végtelen szürke eget látta maga fölött s megint a kolostor jutott eszébe. Ilyenkor hajnalban, mikor nagy a mozgolódás s kongó, csoszogó lépések haladnak a folyosókon a kápolna felé. A szomszéd cella ajtajában már motoszkál az öreg Adalbertus atya, aki két bottal vánszorog a hajnali officiumra...

Köröskörül lassan az egész látóhatár megvilágosodott. Az első fénysugár, mely a napkeltét jelzi, végigsurrant a vizen, a szerzetes letérdelt és halkán mormolni kezdte:

— *Deus in adiutorium meum intende...*

A fekvő alak hirtelen megrezsent, talpra ugrott és egész magasságában felegyenesedett. Hangja úgy verte föl a part csendjét, mintha nehéz, éles kövek zuhognának a térdelő felé:

— Hallgass el! Hallgass...! Nem bírom hallgatni!... Nem tudok imádkozni!... És nem is akarok!... Gyűlölöm ezt az ismeretlen földet, amin állok... Minden csepp vérem fellázad az erőszakos számkivetés ellen... Hogy itt kelljen tétlenül vesztegelnem, céltalanul és értelmetlenül... Nem tudok többet alázatos lenni... Nem bírok béketűréssel belenyugodni, hogy talán életem végéig itt tengődjem ezen az ismeretlen földön, mikor én *mást* akartam, egészen mást...

Az arca ijesztően sápadt volt, nyakán kidagadtak az erek s hangja a felcsukló sírás magasságáig feszült:

— Annyit tanultam, éjszakákon és éveken át... Be-

léptem a rendbe, hogy Isten szolgálatára érvényesíthessem erőimet... Most meg kóboroljak ezen a parton, ahol legföljebb állati sorban élő népekkel találkozom és tűrjem, mint folynak el a napok az értelmetlen semmibe... Szent Tamás és Ágoston tanításával a vadak között.. Gyűlölöm ezt az óceánt, mely a végtelenségével fogolyként zár körül... Ha tehetném, felgyujtanám ezt a földet, hogy hamuvá pörkölődjenek rajta a fák és bokrok, ez az egész búbájos és buja mindenség itt köröskörül... Ha bírnám, belegörgetném ezeket a sziklákat a tenger feneketlen mélységeibe, hogy pusztuljon, vesszen ott minden, minden!....

A földre vetette magát, válla megrándult és ijesztő, fájdalmas zokogásba kezdett.

A másik szürkére döbrent arccal, kitágult szemmel meredt rá. A szája nyitva volt, mintha mondani akart volna valamit. De csak hangtalanul, nehézkesen feltápáskodott s néhány ingadozó, bizonytalan lépést tett ide-oda. Aztán lassan, egyetlen szó nélkül leült az egyik köre. Két válla előregörnyedt, arcát elfordította, s moccanás nélkül, hosszú ideig maga elé nézett.

A vakító reggeli napsütésben a hullámok fölött karsú nyakú, hófehér madarak keringtek, csillogó szárnyakkal, könnyedén súrolták a víz színét. A sárga, parti fővényen teknősbékák cipelték testüket, s hosszú, titokzatos jeleket vontak maguk után a süppedő homokba.

A fiatalabbik szerzetes a földön feküdt, arcát befödte tenyerével és szaggatottan lélekezett. Az ujjai közt kicsurogtak a könnyek, melyeket mohón, nyom nélkül beszívott a föld.

Mintha csak önmagának beszélt volna, olyan halk volt a hangja az idősebbiknek, mikor később megszólalt:

— Régen volt már, te még akkor nem is voltál a rendben, mikor én még a toulain-i katedrálist építettem... Két hatalmas tornyát és ezernyi apró cirádáját mind magam rajzoltam meg. Friss, fiatal aggyal, fürge, serény lábakkal jártam az épülő gerendák között, osztogattam a parancsot a vakolattól csatagos, verejtéktől izzadt munkásoknak... Hangos volt minden az épülő templom zívajától... És mikor készen állott... A homlokzatán ott ékeskedett aranyos betűkkel: *Ego sum Veritas et Vita*... És jött a templomszentelés... Fent a toronyban először kondultak meg a harangok... Lent a püspök vitte aranyozott baldachin alatt az Oltáriszentséget... Körülötte ott térdelt, tolongott a környék valamennyi népe, ezek

és ezek jöttek megbámulni a katedrális... Én fiatal voltam akkor még, göggel telt és jólesett a hiúságomnak, hogy bámulták és magasztalták az alkotásomat, mely — azóta, de sokszor rájöttem már — nem is tőlem, hanem *Tőle* való...

Pár pillanatra elcsendesedett s a kezefejjével néhány verítékcseppet törölte le arcáról. Aztán mondta tovább:

— És most, öreg fejjel, alázattal kell fogadnom azt a munkát, amit rábízott és hálát kell adnom neki érte... Hogy ezen az ismeretlen földön egy kis kunyhót tákoljak össze, sárból és háncsból, fatörzsekből és gyökerekből... Amely talán egyszer mégis kápolnává változik... Oltárt is állítok bele a bazalt szikla törmelékeiből, amiket ez a hatalmas, vén hegy hullajtott el valamikor, időtlen idők előtt... S ha valamikor megérhetném, hogy erre az összetákolt oltárra leszállhatna hozzám... Ha megérhetném, hogy a toulain-i tartomány grófjai, hercegnői helyett idesereglene ez a nyomorult nép, mely az isteni kegyelem megváltó ereje nélkül tengődik még a világnak ezen az elhagyott szélén... Ha ez a nép, mely a legmélyebb babonák sötétségében sínylődik, jönne és térdelne le itt köröskörül.

Egy ideig még ült, csendben, ahogy elhallgatott. Révedező szeme egy kis fehér felhőt követett, mely a látóhatár fölött lebegett súlytalanul. Aztán fölkelte. Nem nézett se jobbra, se balra, csak följebb a meredeken, a parti erdő felé, ahova elindult.

Amint odaért, megállt s tünődve vizsgálta a bozótot. Hatalmas fák terpeszkedtek előtte, koronájuk sűrű volt és sötétzöld. Közöttük indák kígyóztak felfelé a fákra, némely helyen fonnyadtan, ernyedten csüngtek alá; a vihar szaggatta meg őket. Egy helyen a fák szétváltak, alattuk tisztás szélesedett. Nagylevelű, pirosvirágú növények virítottak a gyepen s ezernyi páfrány burjánzott, finoman göndörödő rostjaikon még a hajnal nedvesége csillogott.

Erre a tisztásra bement, körülnézett és elégedetten bólintott. Aztán nekifogott, hogy egy nagyobb térséget megtisztítson a páfrányoktól és buja indáktól.

Lihegve hajladozott, a növények tövestől szakadtak ki keze nyomán s a bokrok ágai recsegték s ropogtak. Kezét tüskék vérezték fel és hátához izzadtságtól nedvesen tapadt a ruha. Lába alatt ijedt gyíkok surrantak, ahogy dolgozott s feje fölött madarak rebbentek föl.

Sokáig tartott, mire kész lett és kijelölhette a kunyhó helyét. Aztán újra lement a partra s köveket válogatott a bazaltsziklák törmelékei közül. Egy halomba gördítette, amit jónak talált, majd felvett néhányat, hogy felcipelje a tisztásra. Nehézkesen, lassan haladt a teherrel s erősen szuszogott. Mikor fölért, megpihent egy kicsit és kifujta magát. Hús volt a homály a tisztáson s a fák koronája közé beszivárgott az ég vakító kékje.

Nem fordult meg, mikor a háta mögött lépéseket hallott. De amint újra lehajolt, látta a fiatalabbikat, ahogy görnyedt háttal, szótlan alázattal, kövekkel megrakodva, lassan közeledik.

Kepes Anna